

I N F O R M A C J E   I   S P R A W O Z D A N I A

ROCZNIKI TEOLOGICZNE
Tom LXV, zeszyt 3 – 2018

TOMASZ WASILEWSKI SSP
Doktorant Instytutu Teologii Moralnej KUL
e-mail: twasilewski@paulus.pl
DOI: <http://dx.do.org/10.18290/rt.2018.65.3-17>

INTEGRALNOŚĆ LUDZKIEGO CIAŁA JAKO POWINNOŚĆ MORALNA I GRANICE JEGO NARUSZALNOŚCI (Lublin, KUL, 6.12.2017)

Moralne aspekty przeżywania i ochrony integralności ludzkiego ciała to temat niezwykle żywy w czasach galopującego postępu technicznego. Już dawno medycyna nie skupia się głównie na łagodzeniu objawów chorób i zapobieganiu im, ale stawia sobie ambitne zadania korekty jakości życia i wyglądu ciała, programowania cech organizmu czy znaczącego przedłużania życia. Moda na operacje plastyczne i podobne zjawiska rodzi wiele ogólnych i szczegółowych pytań z zakresu tematyki sympozjum, które odbyło się 6 grudnia 2017 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II.

Oficjalnego otwarcia sympozjum dokonał Dziekan Wydziału Teologii KUL, **ks. dr hab. Sławomir Nowosad, prof. KUL**, podkreślając znaczenie i aktualność tematyki bioetycznej we współczesnym kontekście kulturowym, kontekście przemian społecznych. Skierował też słowa wdzięczności w stronę Instytutu Teologii Moralnej i kierownika Katedry Bioetyki Teologicznej, ks. bp. Józefa Wróbla, za podjęcie tak ważnej problematyki.

Koncepcja konferencji naukowej zakładała omówienie jednego zagadnienia na płaszczyźnie interdyscyplinarnej. Dokonano refleksji w kontekście biblistyki, patrystyki, prawa kanonicznego, katechetyki, homiletyki, aż po refleksję teologicznomoralną.

Pierwszy referat wygłosił **ks. dr Krzysztof Napora SCJ (KUL)**, analizując hebrajską i grecką terminologię biblijną dotyczącą cielesności, która jest znacząco bogatsza niż w języku polskim. Omówił kategorię stworzenia człowieka na obraz i podobieństwo Boga, w której to upatruje model dla rozumienia integralności cielesnej człowieka. Cieleśność jest przestrzenią realizacji zawartego, także w ciele (znak obrzezania), Przymierza między Bogiem a człowiekiem. Ta wizja, która w Biblii ukazuje jedność między elementem duchowym a cielesnym, stanowi nieustanne

źródło dla określania bardziej szczegółowych elementów podjętego zagadnienia integralności cielesnej.

W kolejnym wystąpieniu **ks. prof. dr hab. Mariusz Szram (KUL)** przywołał podstawowe patrystyczne intuicje dotyczące nienaruszalności integralności cielesnej, którą uważano za wprost wynikającą z natury aktu stwórczego. Pisarze wczesnochrześcijańscy dopuszczali tylko takie zabiegi chirurgiczne, których celem było ratowanie życia lub zdrowia człowieka. W tym kontekście dobrowolną aborcję traktowano jako zabójstwo, w każdych okolicznościach. Synody odrzucały też jakiegokolwiek okaleczenia cielesne podejmowane choćby z pobudek ascetycznych (np. kastrację). Ta wizja stwórcza miała również swoje konsekwencje eschatologiczne. Na tle żywego w pierwszych wiekach sporu o kształt ludzkiego ciała po zmartwychwstaniu uznano, że będzie ono zasadniczo tym samym ciałem, które mieliśmy na ziemi, choć z nowymi cechami i jakościami.

Przedpołudniową sesję zakończył referat **ks. dr. hab. Marka Stokłosa SCJ (UKSW)** ukazujący, że prawo kanoniczne uznaje zarówno życie ludzkie, jak i integralność cielesną za nienaruszalne wartości – choć prawo dotyka tych zagadnień głównie w aspekcie karnym. Bardziej szczegółowo zostały omówione takie zjawiska, jak: aborcja, stosowanie środków wczesnoporonnych, sztuczne zapłodnienie (w tym prawo do chrztu dzieci z *in vitro*), status prawny płodu, relacja do zwłok dziecka i dorosłego, zabójstwo, okaleczenie i ciężkie zranienie, eutanazja, samobójstwo, nadużycia seksualne wobec niepełnoletnich. Autor podkreślił, że integralność cielesna jest chroniona nie tylko przez prawo objawione, ale również mocą refleksji rozumowej.

W dyskusji prowadzonej przez **ks. dr. hab. Tadeusza Zadykowicza, prof. KUL**, poruszono kilka tematów. Na początku ks. dr hab. Piotr Kieniewicz MIC wydobyl nieco marginalny, w kontekście tematu sympozjum, ale ciekawy temat rehabilitacji i możliwej kanonizacji Orygenesusa, oskarżanego, jak wydaje się niesłusznie, o samo-okaleczenie. Ks. prof. Mariusz Szram stwierdził, że z powodu braku dostatecznych źródeł nie jest dziś możliwe jego wyniesienie na ołtarze. Dalej, na prośbę ks. Piotra, ks. dr hab. Marek Stokłosa omówił szczegółowy przypadek zastosowania sankcji karnych wobec osób poddających kriokonserwacji embriony w procedurze *in vitro* (rodziców i lekarzy). Zasadniczo nie można mówić o karze ekskomuniki wobec matki, która w ramach procedury *in vitro* zezwoliła na zamrożenie embrionów, a potem się nawróciła. Na koniec dotknięto tematu współczesnego stosunku Kościoła do kary śmierci.

Popołudniową sesję rozpoczęło wystąpienie **ks. dr. hab. Piotra Goliszka (KUL)**, który uwypuklał personalistyczną wizję katechezy, opartą na pogłębionym rozumieniu istoty ludzkiej (jedność cielesności i duchowości). Zadaniem jej jest doprowadzenie katechizowanego do autentycznego spotkania z Jezusem, przekazanie mu pełnego obrazu cielesności, co prowadzi do dowartościowania jej różnorodnych przejawów. Nie chodzi o moralizowanie, ale o wychowanie do odpowiedzialności, także za swoją cielesną integralność.

W następnym przedłożeniu **ks. prof. dr hab. Stanisław Dyk (KUL)** przypomniał, że homiletyka, jako dyscyplina kontekstualna (uprawiana w kontekście innych dyscyplin), dąży do ukazania wiernym misterium Chrystusa po to, by w Nim zostali zbawieni. Cho-

dzi o odsłonięcie tego misterium w słowach i znakach, dalej odsłonięcie człowieka przed nim samym, by siebie zrozumiał, uobecnienie wydarzenia zbawczego, przekazanie łaski, aby jej mocą człowiek naśladował Chrystusa w życiu. Wydaje się, że misterium Wcielenia stanowi dobrą przestrzeń do ukazywania moralnych implikacji integralności cielesnej – cielesność Chrystusa i człowieka jest miejscem dokonywania się historii zbawienia. Homilia powinna uwzględniać też aspekt antropologiczny. Ma odpowiadać na pytania, które człowiek nosi w sobie – także te szczegółowe pytania moralne dotyczące integralności cielesnej i granic jej naruszalności.

Ostatni referat wygłosił **ks. dr Krzysztof Smykowski (KUL)**, który z perspektywy teologicznomoralnej omówił dwa szczegółowe problemy. Pierwszy dotyczył zaburzeń tożsamości integralności ciała (z ang. zespół BIID) polegających na tym, że osoba zdrowa fizycznie ma psychiczną potrzebę, graniczącą z przymusem, pozbycia się zdrowej części ciała (np. ręki). Wnioski wskazują, że nigdy nie można usuwać zdrowych narządów, gdy nie jest to bezpośrednio powiązane z leczeniem jakiejś poważnej choroby. Drugi omówiony problem to choroby nowotworowe o podłożu genetycznym (np. kwestia usuwania zdrowych piersi zdrowej kobiety, która mając pewną kombinację genów, należy do grupy podwyższonego ryzyka zachorowania na raka piersi). W dłuższej analizie ks. Smykowski wykazał, że z moralnego punktu widzenia taka interwencja chirurgiczna powinna być odłożona w czasie do momentu pojawienia się pierwszych symptomów zachorowania, zaś wcześniej za pomocą badań i innych dostępnych metod należy zmniejszać ryzyko zachorowania.

Po referatach odbyła się dyskusja, którą animował **ks. dr Jarosław Wojtkun (KUL)**. W jej toku ks. dr hab. Tadeusz Zadykowiec postawił pytanie o język homilii i katechezy, na ile pomaga on w przekazie prawdy o nienaruszalności cielesnej człowieka. Ks. prof. Stanisław Dyk zwrócił uwagę, że język powinien być współczesny (zrozumiały dla słuchacza) i egzystencjalny (odnoszący się do ludzkiego życia, poruszający jego problemy). Ks. dr hab. Piotr Kieniewicz MIC, w kontekście ingerencji chirurgicznych osób zagrożonych genetycznie rakiem, próbował ustalić różnicę między zagrożeniem potencjalnym, realnym i aktualnym, co jest kluczowe dla oceny moralnej. Ks. dr Krzysztof Smykowski zauważył, że w związku z istniejącymi powikłaniami zabiegów usuwania organów zdrowych w obawie przed nowotworem oraz istnieniem dość skutecznych metod alternatywnych leczenia nie można uznać występowania złych genów za zagrożenie aktualne uprawniające do usunięcia zdrowego organu. Pod koniec dyskusji omawiano problem definiowania osoby we współczesnych naukach, który ma znaczenie dla używanych w przekazie pojęć i języka.

Słowo podsumowujące wygłosił **bp dr hab. Józef Wróbel, prof. KUL**, kierownik Katedry Bioetyki Teologicznej KUL, dziękując wszystkim prelegentom oraz współorganizatorom i uczestnikom sympozjum. Zwrócił uwagę na konieczność interdyscyplinarnego spojrzenia na konkretny temat integralności cielesnej. W dobie wysokiej specjalizacji dyscyplin naukowych potrzeba tego wieloaspektowego namysłu, by wyłonić całościowy obraz problemu. Ta refleksja może pomóc też w ocenie moralnej bardzo konkretnych i szczegółowych zagadnień wiążących się z tematem integralności cielesnej.

Wydaje się, że sięganie do źródeł, zwłaszcza pogłębienie przesłania biblijnego i jego implikacji moralnych, może rzucić światło na ocenę moralną konkretnych czynów i zabiegów medycznych. Biblijna kategoria świętości życia, godności osoby oraz

ogólne zasady moralne w połączeniu z patrystyczną interpretacją pozwalają dziś Kościołowi odważnie i zgodnie z Prawdą oceniać sprawy, o których jeszcze niedawno nikt nie słyszał. Natomiast refleksje z zakresu teologii praktycznej mogą pomóc lepiej zrozumieć sposób myślenia i postrzegania świata i jego problemów przez współczesnego człowieka. Dość skomplikowana refleksja teologicznomoralna (a zwłaszcza bioetyczna), ze specjalistycznym językiem i siatką pojęć, musi być przekazana wiernym w sposób adekwatny i zrozumiały, aby z godnością mogli odpowiedzieć oni na Boże wezwanie wiary.

JERZY GOCKO SDB

Katedra Teologii Moralnej Społecznej KUL

e-mail: Jerzy@Gocko.pl

DOI: <http://dx.do.org/10.18290/rt.2018.65.3-18>

KRONIKA INSTYTUTU TEOLOGII MORALNEJ KUL ZA ROK AKADEMICKI 2016/2017

I. STUDENCI

W nowym roku akademickim studia doktoranckie w Instytucie Teologii Moralnej KUL rozpoczęli: ks. Józef Bożek, ks. Wojciech Komosa, ks. Karol Waga, Tomasz Wasilewski SSP i ks. Adam Woch.

II. PRACE DYPLOMOWE

A. Prace doktorskie

W Instytucie Teologii Moralnej KUL pod kierunkiem samodzielnych pracowników naukowych sfinalizowano dwa przewody doktorskie:

Ks. Łukasz G ó r z y ń s k i na wniosek Komisji Rady Wydziału KUL z dnia 17 października 2017 r. uzyskał doktorat z teologii moralnej na podstawie rozprawy pt. *Eklezjalny wymiar troski o zdrowie człowieka. Studium teologicznomoralne*, Lu-